

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- GARCÍA-SABELL, T. - C. Flores (1995), «La traducción de textos medievales desde una perspectiva diacrónica: el ataque con espada», en F. LAFARGA - A. RIBAS - M. TRICÁS (eds.), *La traducción: metodología, historia, literatura; ámbito hispanofrancés*, Barcelona, PPU, pp. 203-209.
- MARTINES PERES, Vicent, ed. (1999), *Estudis sobre Joan Roís de Corella*, Alcoi, Marfil.
- MARTOS, Josep Lluís (2001a), *Les proses mitològiques de Joan Roís de Corella*, Alacant-Barcelona, IIFV-PAM.
- (2001b), *Fonts i seqüència cronològica de les proses mitològiques de Joan Roís de Corella*, Alacant, Universitat d'Alacant.
- RUBIO TOVAR, Joaquín (1999), «Consideraciones sobre la traducción de textos medievales», en Juan PAREDES - Eva MUÑOZ (eds.), *Traducir la Edad Media. La traducción de la literatura medieval románica*, Granada, Universidad de Granada, pp. 43-62.
- TODA, Fernando (1995), «Observaciones sobre la traducción de textos literarios medievales», en Edith LEBEL (coord.), *La masque et la plume. Traducir: reflexiones, experiencias y prácticas*, Sevilla, Universidad de Sevilla, p. 21-32.
- TURRÓ, Jaume (1996), «El mite de Caldesa: Corella al *Jardinet d'orats*», *Atalaya. Revue Française d'Études Médiévales Hispaniques*, 7, pp. 103-116.

Joan MIRALLES I MONSERRAT (2001): *Entorn de la Història de la llengua*. Palma-Barcelona, Universitat de les Illes Balears/Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 201 pàgines, pròleg de Josep Massot i Muntaner.

Amb aquest títol gens pretensions reuneix Joan Miralles (Montuïri, 1945), catedràtic de Filologia Catalana a la Universitat de les Illes Balears, sis treballs d'història externa del català insular, donats a conèixer en publicacions diverses. El recull no solament aplega textos esparsos que ara s'agrupen per la coincidència temàtica, amb variacions mínimes. És també una oportunitat de considerar el camp d'interessos de l'autor, d'observar que en aquesta, com altres facetes de la seua recerca, el passat i el present no són dues realitats discontinües sinó un tot orgànic, que s'integra en l'explicació dels fenòmens socials.

El primer i més extens dels treballs reunits –més d'un terç del llibre– és una visió de conjunt de la història lingüística de l'arxipèlag i constitueix la primera síntesi general sobre la qüestió. L'autor hi segueix una exposició líneal, de l'època precatalana fins a mitjan anys vuitanta del segle passat, i acaba esbossant-hi els requisits imprescindibles per a la supervivència del català. Els quatre treballs següents aborden aspectes de la història de la llengua durant l'època medieval. Miralles hi tracta dues de les seues línies de recerca: l'estudi de la llengua escrita de finalitat instrumental i la reconstrucció de les formes i tipologia de l'oralitat. En ambdós casos es basa en fonts directes. En el primer, sobretot en els llibres de cort reial, registres notariais que recullen les qüestions civils i criminals que es dilucidaven en una jurisdicció senyorial i que constitueixen una autèntica memòria viva de cada indret. Per això aquests llibres, dels quals Miralles va estudiar minuciosament un dels custodiats a la seua vila natal, serveixen alhora com a punt de partença per a evocar les modalitats de la llengua parlada.

Miralles es resisteix a acceptar els prejudicis o les prevencions dels qui neguen la possibilitat de recuperar la llengua col·loquial d'etapes anteriors a l'enregistrament tecnològic de la veu, a penes fa un segle. L'autor ha dedicat molts esforços al recull i anàlisi de les fonts orals de la cultura popular a punt d'extinció. Fruit d'aquest interès són les seues introduccions a la metodologia d'estudi de les històries de vida, que en certa manera trasllada, amb les correccions pertinents, a la interrogació del passat. En aquesta comesa fa servir els esmentats llibres de cort mallorquins, així com també d'altres reculls documentals de processos criminals d'àmbit valencià o principatí, repartits entre la segona meitat del segle XIII i la primeria del XV. L'autor aprofita la recerca pròpia o d'altri en el desvetllament d'un gènere que, amb resultats desiguals, compta ja amb precedents notables.

Amb el suport teòric de la lingüística de la variació, Miralles extrau d'aquestes fonts moltes notícies rellevants només amb l'anàlisi de fórmules i formes pròpies de l'oralitat i relatives al tractament personal, a les exclamacions o interjeccions i a les formes d'insult. El darrer text de temàtica medieval és el més breu. Es tracta d'una crítica periodística en què l'autor denunciava les múltiples deficiències d'una edició del *Llibre de bons amonestaments*, de fra Anselm Turmeda. Les crítiques desfavorables sovint alcen polseguera i van més enllà del debat intel·lectual. L'autor apunta en la introducció del recull que, en aquest cas, les seues opinions potser fomentaren el *gonellisme*, l'episodi mallorquí de secessionisme lingüístic que, a diferència del cas valencià, no es traduí en una força política contundent. Anècdotes a banda, la inclusió d'aquesta peça breu de crítica combativa denota que Miralles no té vocació d'estudiós atrinxerat en la venerable torre d'ivori filològica i que no s'està de dir el que pensa. .

L'estudi que tanca el recull es dedica a la controvertida figura de mossèn Antoni Maria Alcover, apòstol de la llengua, home de combat, savi i polemista vehement, de qui Miralles, fent ús de diverses aportacions i de judicis contrastats, ens ofereix un vívid i ponderat clarobscur. En conjunt, doncs, és aquest un útil i equilibrat recull d'estudis que, malgrat l'aparent caràcter especialitzat, no es limiten a la pura discussió erudita, sinó que suggereixen, de vegades de manera velada, elements de reflexió sobre el present. Com observa Massot i Muntaner, conspicu prologuista del llibre, aquest constitueix un nou lliurament d'una obra completa en curs, concebuda des de Mallorca i oberta a tota la nostra comunitat lingüística.

MIQUEL NICOLÁS
Universitat de València

Josep Lluís MARTOS, *Fonts i seqüència cronològica de les proses mitològiques de Joan Roís de Corella*, Universitat d'Alacant, Departament de Filologia Catalana, "Biblioteca de Filologia Catalana", 10, Alacant 2001, 299 p.

En un primer moment no em semblava pas de ser la persona més adient per a escriure aquesta ressenya, si és que s'hi havien de seguir freds i estrictes criteris acadèmics: l'autor ja havia ressenyat el meu llibre dedicat al mateix Corella, jo havia format part del tribunal de la seva tesi doctoral, hem discutit llargament les respectives opinions i punts de vista, quan coincidents i quan dissidents i, a més a més, des d'aleshores som molt bons amics. Tanmateix, vaig pensar que, això que a primer cop d'ull podia ser un obstacle a consideracions objectives sobre la seva obra, en realitat es transformava en un mitjà de sinceritat a l'hora d'expressar això que penso d'aquest llibre: res de compliments o formalitat en els elogis, sinó estima vertadera i fonamentada; res de prevenció o hostilitat en expressar crítiques, sinó franca dissidència basada en el respecte sincer. És a dir, em semblava com una manera de tornar una mica de perduda *humanitas* al món i a les relacions dels qui estudiem 'humanitats'.